

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.04 (3268) ●

● ЧАЦВЕР, 26 СТУДЗЕНЯ, 2012

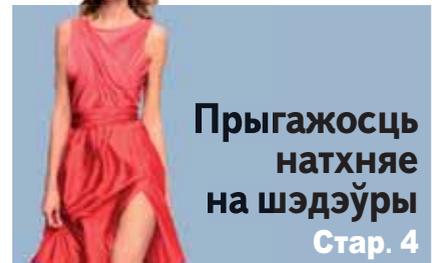
ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Заўсёды родная краіна бацькоў
Удзельнік народнага ансамбля “Надзея” Аляксей Кравец вывучае родную культуру і марыць прыехаць на Кангрэс маладзёжных суполак беларусаў замежжа **Стар. 2**

Кітайскія адкрыцці беларускай літаратуры
Стар. 3

Прыгажосць натхняе на шэдэўры
Стар. 4

ПЕРСПЕКТИВЫ

У працяг добрых спраў

Сёлета, як і ў мінулыя гады, дасягненні нацыянальнай культуры будуць шырока прадстаўлены за межамі Беларусі

Таццяна Пастушэнка

На нядаўняй сустрэчы з прадстаўнікамі пасольстваў замежных краін і кіраўніцтвам акрэдытаваных у Беларусі культурных цэнтраў міністр культуры Павел Лагушка падкрэсліў, што ведамства працягне ўдзел у міжнародных форумах выяўленчага мастацтва, будзе практыкаваць адкрыццё нацыянальных павільёнаў на буйнейшых сусветных культурных мерапрыемствах. Акрамя таго, будзе развівацца экспарт адукацыйных паслуг, атрымаюць падтрымку творчыя дэбюты і наватарскія практыкі моладзі.

Павел Лагушка нагадаў, што 2012 год аб’яўлены ў Беларусі годам кнігі. Мінікультуры будзе актыўна падтрымліваць айчынную літаратуру і прадоўжыць займацца праблемамі бібліятэк, чытання. Важнейшымі падзеямі стануць святкаванні 130-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа, 100-годдзя Максіма Танка, 140-годдзя мастака Вітольда Бялыніцкага-Бірулі, 125-годдзя выхадца з Беларусі Марка Шагала,

120-годдзя харавога дырыжора, кампазітара Рыгора Шырмы, 1150-годдзя з часу першага ўпамінання Полацка.

На працягу года таксама пройдзе XXI Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, будзе рэалізаваны праект “Культурная сталіца Беларусі — Нясвіж”, наладжаны першая Усебеларуская выстава сучаснага мастацтва ў Мінску, Першы беларускі музейны форум у Гродне, другая Нацыянальная тэатральная прэмія і другая Нацыянальная музычная прэмія, XIX Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад”. Важнейшай падзеяй года стане адкрыццё пасля рэстаўрацыі палацавага комплексу ў Нясвіжы — унікальнага аб’екта, унесенага ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Дарэчы, Міністэрствам культуры і Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі працягваецца акцыя па перадачы бібліятэкам замежных краін калекцый сучасных айчынных выданняў. Па 100 лепшых кніг ужо перададзена ў нацыянальныя бібліятэкі Расіі, Азербайджана, ЗША, Літвы, Украіны.

Нясвіжскі замак пасля рэстаўрацыі варта пабачыць і суайчыннікам, і замежнікам

СУПОЛЬНАСЦЬ

Утульны дом у цэнтры Еўропы

Больш за дваццаць розных нацыянальна-культурных аб’яднанняў прадстаўлены ў трэцім выданні альбома “Беларусь шматнацыянальная”

Іван Ждановіч

Важкі шырокафармацыйны альбом, у якім больш за сотню старонак з прыгожымі фотаздымкамі, тэкстамі на беларускай, рускай і англійскай мовах, нядаўна прэзентаваўся ў Апарце ўпаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Журналісты мелі магчымасць пагутарыць з лідарамі этнічных суполак, якія ўваходзяць у склад

Кансультацыйнага міжэтнічнага савета. Упаўнаважаны Леанід Гуляка падкрэсліў, што альбом пабачыў свет дзякуючы бюджэтным сродкам. Гэта — яшчэ адно яркае сведчанне клопату дзяржавы пра нацыянальна-культурныя супольнасці ў Беларусі. Адзначалася таксама, што істотную падтрымку штогод атрымліваюць і арганізацыі суайчыннікаў за мяжой.

Чаму ж спатрэбілася перавы-

данне альбома? Як вядома, у 2009 годзе праходзіў чарговы перапіс насельніцтва, паводле якога ў нацыянальным складзе беларускага грамадства адбыліся некаторыя змены. Натуральна, іх трэба было ўлічыць. У выданні падаюцца такія лічбы: цяпер 83,7 працэнта жыхароў краіны — беларусы, а 16,3 працэнта — прадстаўнікі больш чым 140 іншых нацыянальнасцяў. Між тым эпиграфам да альбома

ўзяты знакавыя развагі Песняра, сёлетняга 130-гадовага юбіляра Янкі Купалы пра ўладкаванасць незалежнай дзяржавы і яе народы: “Усе роўныя перад дзяржаўнай уладай, усе роўныя перад правам і законам, усе вольна развіваюць сваю нацыянальную культуру і самабытнасць, кіруючыся ў сваёй грамадскай працы дабрабытам агульнай бацькаўшчыны — Беларусі”. → **Стар. 2**

Горад багатых набыткаў

ЮНЕСКА ўключыла ў календар міжнародных памятных дат 1150-годдзе Полацка

ЮНЕСКА лічыць 1150-годдзе Полацка адной з найважнейшых міжнародных памятных дат і ўключыла яе ў свой календар 2012-2013 гадоў. Рашэнне прынята на 36-й Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА ў Парыжы.

“Унясенне юбілею старажытнага беларускага горада ў ганаровы спіс сведчыць аб значнасці гэтай падзеі для сусветнай культуры, — лічыць пасол па асобных даручэннях Міністэрства замежных спраў Беларусі, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА Уладзімір Шчасны. — Далёка не ўсе прапановы дзяржаў аб міжнародным прызнанні тых ці іншых нацыянальных памятных дат знаходзяць падтрымку. Усяго ў календар на 2012-2013 гады ўвайшлі каля шасці дзясяткаў падзей”.

У сувязі з уключэннем 1150-годдзя Полацка ў календар ЮНЕСКА горад атрымае магчымасць правесці ў свой гонар выставу ў штаб-кватэры гэтай міжнароднай арганізацыі ў Парыжы. Пры ўдзеле ЮНЕСКА ў Полацку пройдзе таксама міжнародная канферэнцыя, прымеркаваная да знамянальнай падзеі.

Рэспубліканскі аргкамітэт па падрыхтоўцы да святкавання 1150-годдзя Полацка, які ўзначальвае намеснік Прэм’ер-міністра Беларусі Анатоль Тозік, ужо распачаў работу. У бліжэйшы час аргкамітэту на зацвярджэнне будуць прадстаўлены эскізы афіцыйнай сімволікі свята.

Полацкі гарвыканкам распрацаваў праект мерапрыемстваў па добраўпарадкаванні горада, які таксама неўзабаве будзе прадстаўлены на разгляд аргкамітэта. У планах выпуск юбілейнага медаля “У памяць 1150-годдзя горада Полацка”, памятнай манеты, прысвечанай 1150-годдзю горада, канверта з арыгінальнай маркай і спецыяльнага паштовага штэмпеля ў гонар юбілею. Святкаванне юбілею запланавана на канец мая 2012 года.

Полацк, несумненна, мае багатую і слаўную гісторыю. Адзін з самых старажытных гарадоў Усходняй Еўропы ўпершыню згадваецца ў “Аповесці мінулых гадоў” пад датай 862 год.

ЗЕМЛЯКІ

Заўсёды родная краіна бацькоў

Удзельнік народнага ансамбля “Надзея” Аляксей Кравец прадстаўляе беларускую дыяспару Паўладарскай вобласці ў Каардынацыйным саветаце моладзі пры Асамблеі народа Казахстана. Ён вывучае родную культуру і марыць прыехаць на Кангрэс маладзёжных суполак беларусаў замежжа.

Кацярына Мядзведская

Бачылі б вы, як гарэлі вочы маладога металурга, нашага суайчынніка з Казахстана Аляксея Краўца, калі ён расказваў пра пездку ў Жлобін — на Беларускі металургічны завод. Пад час гутаркі ў таварыстве “Радзіма”, дзе я сустрэлася з удзельнікамі гурта “Надзея” і кіраўніком культурнага цэнтру “Беларусь” Любоўю Богнат, Аляксей прызнаўся, што на падобным прадпрыемстве працуе і ён, толькі у Паўладары. Часта, расказваў, да іх прыязджаюць жлобінскія спецыялісты: разам з казахстанскімі калегамі яны ўкараняюць у вытворчасць новыя тэхналогіі. Вось і Аляксею пашанцавала: пад час прыезду на Радзіму ён на свае вочы пабачыў, як працуюць беларускія металургі.

Дарэчы, у Беларусі хлопец, унук перасяленцаў з гэтай зямлі, быў упершыню. За тры тысячы кіламетраў не так проста дабрацца да краіны бацькоў, якую ён лічыць, між іншым, роднай. “Дзе б ні быў, усім заўсёды кажу: я — беларус! — прызнаецца Аляксей. — Для мяне было дзіўна, што аднагодкі ў Беларусі захоплены поп-культурай, а народных песень амаль не ведаюць”. Разам з сябрамі-ўдзельнікамі гурта “Надзея” Аляксей вырашыў паправіць становішча, і на адной з мінскіх дыскатэк замест музыкі з кампакт-дыскаў гучала жывая, беларуская ў выкананні маладых артыстаў з Казахстана. Пасля такога імправізаванага канцэрта да спевакоў падыходзілі многія хлопцы і дзяўчаты, распыталі, хто яны і адкуль, дзякавалі. “Сапраўды, трэба пажыць за мяжой, каб

Салісты гурта “Надзея” з Паўладара прадстаўляюць беларускую культуру ў Палацы дружбы ў Алматы

ацаніць тое духоўнае багацце, якім мы валодаем, — разважае А. Кравец. — І палюбіць — усім сэрцам!”

З маленства Аляксей наведаў заняткі ў школе нацыянальнага адраджэння, што створана пры культурным цэнтры “Беларусь” у Паўладары. Там вывучаў мову і гісторыю Бацькаўшчыны. Менавіта адтуль яго захапленне беларускай культурай, зацікаўленасць традыцыямі, абрадамі. Дарэчы, і сцэнарыі ўсіх народных святаў, што адзначаюць суайчыннікі ў горадзе на поўначы Казахстана, піша таксама Аляксей.

Малады, нераўнадушны да справы хлопец — мусіць, галоўны памочнік кіраўніка цэнтру “Беларусь” Любоўі Богнат. Разам яны дбаюць пра касцюмы і музычныя інструменты для творчых гуртоў цэнтру. А гэта — “Крыніца”, “Надзея”, “Жаўраначак”. Робяць расклад урокаў у школе нацыяналь-

нага адраджэння, набываюць рэчы для этнаграфічнага музея, які працуе пры суполцы.

А яшчэ Аляксей Кравец уваходзіць у Каардынацыйны савет моладзі пры Асамблеі народа Казахстана, прадстаўляе ў ім беларускую дыяспару Паўладарскай вобласці. Удзельнічае ў міжнародных фестывалях, сустрэчах маладзёжных актывістаў з розных краін, круглых сталах. Усюды клапоціцца пра справы беларускасці, агучвае патрэбы суайчыннікаў у Казахстане. І многае вырашаецца. Напрыклад, у Паўладары нядаўна пабудаваны Дом дружбы. У вялікім прыгожым будынку месціцца і офіс беларусаў, прычым яго арэнду, а таксама камунальныя выдаткі аплочвае дзяржава. Больш таго, стабільную зарплату атрымліваюць педагогі, якія працуюць з творчымі калектывамі. Сёння ж суайчыннікі нават задумалі запрасіць настаўніцу бе-

ларускай мовы менавіта з Беларусі. “Для школы адведзены асобны клас, у ім — найноўшае тэхнічнае абсталяванне, — гаворыць Аляксей Кравец, — ёсць магчымасць і для правядзення дыстанцыйнага навучання. Ды пры вывучэнні роднай мовы, культуры, гісторыі, як мне падаецца, куды важней асабісты кантакт”.

Вельмі б хацелася паўладарскім суайчыннікам пасябраваць і з аднагодкамі-землякамі ў іншых краінах, пазнаёміцца з творчасцю самадзейных маладзёжных гуртоў. Для гэтага, лічыць Аляксей, было б добра правесці нешта накшталт Маладзёжнага фестывалю беларусаў замежжа ці Кангрэс маладзёжных суполак. Думаецца, з такімі энергічнымі людзьмі як, Аляксей Кравец і Любоўя Богнат, якія ў справу ўкладваюць душу, задумы маладых беларусаў Казахстана здзейсяцца.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Хутка будзе наваселле

Кацярына Аляксандрава

Кнігі, атрыманыя ад Мінскага гарвыканкама, знойдуць месца ў бібліятэцы Беларускай абшчыны Малдовы

Сама бібліятэка будзе ў Цэнтры інфармацыі, які адкрыецца ў Кішыніве сёлета — да Дня Незалежнасці Беларусі. Цэнтр стане месцам сустрэч для суайчыннікаў, якія пражываюць у гэтай краіне. У ім землякі будуць адзначаць нацыянальныя святы, важныя падзеі ў жыцці суполак, абмяркоўваць надзённыя пытанні і праблемы.

У будучым цэнтры будзе і незалежная школа — ужо з новага навучальнага года за парты сядуць слухачы для вывучэння беларускай мовы, літаратуры, гісторыі.

Па словах старшыні савета Беларускай абшчыны Малдовы Юрыя Статкевіча, да адкрыцця цэнтру падрыхтавана адпаведная атрыбутыка — нацыянальныя касцюмы, зборнікі песень, сцэнарыі святаў і абрадаў, традыцыйныя сувеніры — з дрэва, ільну, саломкі, шмат іншых экспанатаў, звязаных з беларускай культурай, гісторыяй, народнымі звычаямі.

Цэнтр інфармацыі ўсталёўваецца пры падтрымцы пасольства Беларусі ў Малдове, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, адміністрацыі Партызанскага раёна Мінска. За апошнія, дарэчы, у беларускай суполкі наладжаны сяброўскія сувязі — некалькі год таму была падпісана дамова аб супрацоўніцтве.

Нядаўна ж за актыўную дзейнасць Каардынацыйны савет Беларускай абшчыны Малдовы атрымаў ад Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леаніда Гулякі разам з ганаровай граматай і каштоўныя падарункі — тэлевізар і DVD, якія таксама знойдуць месца ў Цэнтры інфармацыі.

СУПОЛЬНАСЦЬ

Утульны дом у цэнтры Еўропы

(Заканчэнне.)

Пачатак на сяр. 1)

Яшчэ адна нагода для перавыдання альбома — з’яўленне і рэгістрацыя новых нацыянальна-культурных аб’яднанняў грамадзян у краіне. Да таго ж у новым выданні пададзена інфармацыя і пра Кансультацыйны міжэтнічны савет, створаны пры Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, які прадстаўляе інтарэсы нацыянальных супольнасцяў перад органамі ўлады. Асобны старонкі альбома прысвечаны Рэспубліканскаму фестывалю нацыянальных культур. Як вядома, чарговы, ужо дзявяты фестываль пачаўся летась у чэрвені, а заключныя

яго мерапрыемствы традыцыйна пройдуць летам 2012 года ў Гродне.

Пра тое, наколькі шырока ў Беларусі прадстаўлены розныя этнасы, сведчаць лічбы з альбома. У краіне зарэгістравана больш за 180 грамадскіх аб’яднанняў 26 нацыянальных супольнасцяў, у тым ліку і ўсебеларускіх і міжнародных па статусе. Яны жывуць цікавым паўнацэнным жыццём, маюць адметны досвед не толькі культурна-асветніцкай, але і адукацыйнай, інфармацыйнай, дабрачыннай працы. Этнасуполкі актыўна ўдзельнічаюць ва ўшанаванні ветэранаў, даглядаюць месцы пахавання воінаў, што загінулі пад час

вызвалення Беларусі ад фашыстаў. Важна, што з 2010 года нацыянальна-культурныя аб’яднанні вядуць пошук месцаў пахавання сваіх землякоў у Беларусі, складаюць спісы тых суайчыннікаў, хто ваяваў на яе тэрыторыі. Адно з апошніх масавых мерапрыемстваў, у якім традыцыйна ўдзельнічаюць творчыя калектывы этнасуполак, — дабрачынная акцыя “Нашы дзеці”, якая праходзіла ў Калядна-навагоднюю пару па ўсёй краіне.

Яшчэ адзін знакавы штрих у шматколернай палітры міжнацыянальнага жыцця: у Беларусі ў розных навучальных установах вывучаюцца ў розных формах

іўрыт, украінская, польская, літоўская, новагродская мовы. Працуюць дзве школы з польскай мовай навучання (у Гродне і Ваўкавыску) і дзве школы з літоўскай мовай навучання (у вёсках Пеляса і Рымдзюны Гродзеншчыны). Увогуле ж пры этнааб’яднаннях створана больш за 60 школ выхаднога дня, у якіх родную мову вывучаюць каля 5 тысяч чалавек 14 нацыянальнасцяў. А ўніверсітэты ў Брэсце, Гродне, Мінску ўжо рыхтуюць выкладчыкаў літоўскай, польскай, украінскай моваў.

На прэзентацыі альбома “Беларусь шматнацыянальная” гаварылася, што шэраг этнасуполак маюць свае перыядычныя выданні.

Удзельнікі фестывалю нацыянальных культур у Гродне

СЯБРЫ

Зручны мост паміж Мінскам і Пекінам

Споўнілася 20 гадоў, як усталяваліся дыпламатычныя адносіны паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай. Здавалася б, краіны такія розныя і так геаграфічна аддалены, ды ўсё ж ім удаецца выбудоўваць даволі цесныя стасункі на вельмі высокім узроўні. Прынамсі, у Сумеснай дэкларацыі, падпісанай у снежні 2005 года пад час візіта Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка ў Пекін, адзна-

чалася, што беларуска-кітайскія стасункі выйшлі на ўзровень стратэгічнага супрацоўніцтва. Разгортваецца яно ў розных сферах. Цяпер, напрыклад, у Кітаі і Беларусі створана нямала сумесных прадпрыемстваў. У Беларусі працуюць два Інстытуты Канфуцыя: адзін заснаваны пры Беларуска-дзяржаўным універсітэце, другі мінулай восенню адкрыўся пры Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце.

У Беларусі вучацца сотні студэнтаў з Кітая

Цяпер і ў некаторых мінскіх школах гучыць кітайская мова — пяты год ужо яе вывучаюць як замежную. А ў прыгожым прадмесці Мінска, непадалёк ад Гандлёвага цэнтра “Ждановічы”, адна з кітайскіх кампаній хуткімі тэмпамі будзе вялікі жылы комплекс “Лебядзіны”.

Тым часам праяўляюць кітайскія спецыялісты немалую ўвагу і да прыгожага беларускага пісьменства. Бо, як вядома, найперш пры да-

памозе Слова, наладжваючы поліфанічны культурны дыялог, шукаюць людзі разумення, каб разам рэалізоўваць узаемавыгадныя праекты.

Рэдакцыя “ГР” вітае сучаснага кітайскага пісьмачка, якіх ужо нямае ў Беларусі: адны яшчэ вучацца, другія ўжо працуюць. Сёння ёсць усе падставы спадзявацца, што дзелавы і сяброўскія кантакты паміж Беларуссю і Кітаем будуць няўхільна мацнець.

Кітайскія адкрыцці беларускай літаратуры

У Кітаі жыве нямала людзей, якія прафесійна цікавяцца літаратурнымі набыткамі беларусаў. Сярод іх і Ся Чжунсян — доктар філалагічных навук, прафесар Пекінскага педагагічнага ўніверсітэта. Яна ж яшчэ і галоўны рэдактар кітайскага літаратурна-мастацкага часопіса “Элосы вэны” (“Руская літаратура і мастацтва”), які выходзіць у Пекіне і старонкі якога ў розныя гады не аднойчы прадстаўлялі беларускую літаратуру. Спадарыня Ся Чжунсян адказвае на пытанні нашага карэспандэнта.

— Часопіс “Руская літаратура і мастацтва” выдаецца ў Інстытуце савецкай літаратуры. Пэўна, гэта цяпер усекітайскі цэнтр, гэтакі манопаліст у вивучэнні літаратуры Расіі, а таксама іншых постсавецкіх краін?

— З 1979 года гэта сапраўды такі цэнтр, мы ж не абмяжоўваемся рускай літаратурай. І з ранейшай назвы выданні — “Сулянь вэньсю” (“Савецкая літаратура”) — вынікае: мы бралі шырэй, усю савецкую літаратуру. У № 3 за 1988 год, напрыклад, прадстаўлена грузінская паэзія. А № 2 у 1987-м прысвечаны ўкраінскай літаратуры. І такіх ініцыятыв было шмат. У апошнія гады з’явілася і рубрыка “Славістыка за мяжою”, мы знаёмім кітайскіх чытачоў з даследаваннямі ў галіне славістыкі ў Амерыцы і Еўропе.

— Хто з пісьменнікаў і якія творы з савецкай літаратуры падаюцца вам найболей знакавымі для Кітая? Якія з іх аказалі найбольшы ўплыў на развіццё кітайскай літаратуры?

— Яшчэ да культурнай рэвалюцыі кітайскія чытачы былі добра знаёмы з рускай літаратурай XIX стагоддзя і савецкімі творами, напісанымі і выдадзенымі да сярэдзіны 1950-х. У 60—70-я перакладная літаратура, у асноўным творы савецкіх пісьменнікаў, выдавалася ў згаданым фармаце “для ўнутранага карыстання”, абмежаванымі накладамі, з разлікам, каб з навінкамі знаёміліся толькі высокапастаўленыя чыноўнікі, ідэалагічныя работнікі. Так мы даведліся пра кнігу Ільі Эрэбург “Людзі, гады, жыццё”, паэму Аляксандра Твардоўскага “Цёркін на тым свеце”, ваенную

трылогію Канстанціна Сіманова “Жывыя і мёртвыя”, пра аповесць Аляксандра Салжаніцына “Адзін дзень Івана Дзянісавіча”, раман Сямёна Бабаеўскага “Святло над зямлёю”, верш Яўгена Еўтушэнка “Бабін яр”, раман Івана Шамякіна “Снежныя зімы”, аповесць Юрыя Трыфанова “Абмен”, аповесць Чынгіза Айтматава “Белы параход” і іншыя творы. У 80-я гады сітуацыя змянілася, Кітай зацікавіўся хваля перакладной літаратуры. Амаль 70 выдавецтваў Паднябеснай працавалі ў асноўным з рускай савецкай літаратурай. І дваццацігадовы прагал у перакладчыцкай дзейнасці, недзе з сярэдзіны 50-х да канца 70-х, быў ліквідаваны. Найбольшы ўплыў на чытача тады аказалі творы ваеннай тэматыкі, “вернутая літаратура”, некаторыя сучасныя творы.

— У Харбіне доўгі час жыў і працаваў ураджэнец беларускага Ваўкавыска празаік Усевалад Іваноў...

— І нам вядома гэтае імя. Ён шмат напісаў пра Кітай, падзеі ў Харбіне і навокал у 1920—40-я гады.

Нашы літаратурна-навуковыя і гісторыка-літаратурныя адкрыцці выклікаюць у чытача шырокі рэзананс. Руская, савецкая літаратура аказала велізарны ўплыў на развіццё кітайскай літаратуры. Гэта відавочна, і гэта ўнікальная

з’ява. У такіх кітайскіх творах ваеннай тэматыкі, як “Нязначныя гісторыі на Заходнім фронце” Сюй Хуайчжуна, “Вянкі пад высокай гарой” Лі Цуньбао, “Цень лістоты ў моры пяску” Чжу Чуньюя, “Нараджэнне статуі” Мэн Вэйцзяя і іншых, у той ці іншай ступені адчуваецца ўплыў твораў “Лёс чалавека” М. Шолахава, “А зоры тут ціхіх...” Б. Васільева, “Сотнікаў” В. Быкава, “Жывы і помні” В. Распуціна... Сітуацыя істотна змянілася з пачаткам палітыкі рэформ і адкрытасці. Савецкая літаратурная мадэль, як “раптам” высветлілася, не адзіны выбар, які можа зрабіць кітайская літаратура. Цяпер кітайскія пісьменнікі крытычна ставяцца да вопыту савецкай літаратуры, вылучаюць у ёй самае іс-

твары ці гэта літаратурна-навуковы праца?

— У мінулым бальшыню старонак займалі пераклады, сёння ў асноўным друкуем літаратурна-навуковыя артыкулы, літкрытыку. А пераклады займаюць невялікае месца.

— Кітайскія чытачы знаёмы з творами рускай і савецкай літаратуры 1990—2000-х гадоў?

— Так, хваля новай увагі да савецкай літаратуры прайшла ў 80-я, ёсць пераклады такіх твораў, як аповесці В. Быкава “Жураўліны крык”, “Альпійская балада”. Абодва творы прыйшлі да нашага чытача ў 84-м... А “Пайсці і не вярнуцца” выйшла ў 1981 годзе ў двух выдавецтвах.

— Але ж гэта далёка не ўсё Васіль Быкаў... Згаданыя ж аповесці напісаны ў 70-я і раней: “Пайсці і не вярнуцца” ў 78-м, а “Жураўліны крык” у 59-м, “Альпійская балада” ў 63-м...

— Так, мы ведаем і пазнейшыя творы Быкава, пра іх шырокі розгалас сярод чытачоў і крытыкаў. Выйшаў і яго зборнік “Выбраныя аповесці” ў 1980 годзе. З беларускіх пісьменнікаў ці не сама болей пашчасціла Івану Шамякіну: і “Снежныя зімы”, і “Глыбокая плынь”, і іншыя яго раманы займелі ў Кітаі, як кажуць, прэсу, ды і тыражы ў іх былі дастаткова высокія.

Прафесар Ся Чжунсян — Будзем спадзявацца, дойдзе чарга і да іншых... Часопісы ж з перакладамі ў вас выходзяць...

— Сёння кітайскія часопісы, якія друкуюць перакладную літаратуру, можна па пальцах пералічыць: “Шыцце вэньсюэ” (“Сусветная літаратура”), “Ілнь”, “Элосы вэны” (“Руская літаратура і мастацтва”) і яшчэ некалькі. І нават у іх доля рускай, савецкай літаратуры невялікая. Так што, вымушана сказаць, большасць кітайскіх чытачоў не знаёмая з рускай літаратурай 1990—2000-х гадоў. Ды і з літаратурай Беларусі, Украіны, Азербайджана, Грузіі, іншых постсавецкіх краін. Праўда, цяпер складаюцца неабліга кантакты Масквы і Пекіна, да нас прыязджаюць рускія празаікі, паэты. Але кнігі выходзіць не так шмат, як хацелася б. На фоне іншых перакладных плыняў яны адыгрываюць нязначную ролю.

— Ці праяўляюць кітайскія даследчыкі цікавасць да сучаснай беларускай літаратуры? У розныя гады ў Кітаі прыязджалі Янка Брыль, Максім Танк, на кітайскую мову, акрамя Быкава, Шамякіна, перакладаліся творы Івана

Мележа, Петруся Броўкі, Аркадзя Куляшова, Янкі Маўра... Ці помняць іх у Кітаі? Як беларуская літаратура адлюстравана ў вашым часопісе?

— Для даследчыкаў гэтыя імёны, несумненна, вядомыя. Беларуская літаратура заўважана і ў Кітаі як асобная нацыянальная літаратура... Што да “Элосы вэны”, то ў 80—90-я мы друкавалі і Васіля Быкава, і Івана Шамякіна, і іншых. Асабліва часта — Быкава. Для нашых вучоных па-ранейшаму цікавая беларуская літаратура. У № 2 за 2010 год “Элосы вэны” надрукаваў артыкул “Пераклад і ўспрыняцце ў Кітаі літаратурных твораў пра Вялікую Айчынную вайну”. Яго аўтар адзначае, што за 1980—2005 гады ў перакладах на кітайскую пабачылі свет каля ста кніг пра Вялікую Айчынную. Несумненна, першы ў спісе Быкаў, ідзе гаворка і пра творы Шамякіна. Адзін з літаратурна-навуковых піша: “Людзям трэба помніць сваю гісторыю, выходзіць у грамадстве патрыятызм і гераічны дух, а савецкая літаратура пра Вялікую Айчынную вайну — гэта і ёсць гістарычная памяць пра той час”. Так што кітайцы помняць беларускіх пісьменнікаў. Чытачы па-ранейшаму гавораць пра В. Быкава, І. Шамякіна, іншых празаікаў, паэтаў. А зусім недаўна перавыдадзены асобнай кнігай пераклад “Палескіх рабінзонаў” Янкі Маўра. Аднак чытач пасля распаду Савецкага Саюза слаба арыентуецца ў постсавецкай літаратуры, мала ведае нават вашы лепшыя мастацкія творы апошніх гадоў.

Партрэт Максіма Танка кітайскага мастака Гао Мана

Кітайскі зборнік вершаў Максіма Танка

тотнае, што можа іх зацікавіць.

— У Беларусі прыярытэты літаратурна-мастацкіх часопісаў — за публікацыямі прозы, паэзіі... Што выбірае ваш часопіс цяпер: болей друкуецца тэксты мастацкіх

У СХОВАХ ЧАСУ

Вікінгі... з Падзвіння

У мінскага філолага Сяргея Іванова ёсць свой погляд на адну з цікавых старонак беларускай мінуўшчыны

Іван Яцкавец

Пад час філалагічных падарожжаў у гісторыю Сяргей Іванов даследую старажытную тэрміналогію. Напрыклад, пра тое, што мова вікінгаў была вельмі адметнай, а словы з іх ужытку, якія даносяць старажытных крыніцы, не маюць ні славянскіх, ні германскіх пракаранёў, Сяргей Іванов даведаўся ад беларускіх мовазнаўцаў. Сам жа выпускнік філалагічнага факультэта БДУ родам з Верхнядзвіншчыны, з берагоў Дзвіны, па якой, мяркуецца, хадзілі некалі судны тых таемных ваяроў. І таму яму стала цікава: а як маглі ўзнікнуць слова вікінгі? Якая ў яго, калі казаць навуковай мовай, этымалогія?

Пошукі вяліся ў асноўным сярод лексікі, якая і сёння ўжываецца на тэрыторыі беларускага-латышкага памежжа. “На мой погляд, слова “вікінг” аднакарэннае з беларускімі словамі “ўвіхацца”, “ўвішны”, — разважае Сяргей. — Так у нас кажуць пра тых, хто вельмі старанны, і здольны, як гаворыцца, тры справы за раз рабіць”.

Па яго словах, каб выжыць у складаных умовах пастаянных паходаў, вікінгі бралі да сябе ў экіпажы лодак самых спрытных, фізічна падрыхтаваных юнакоў. Ён лёгка ўяўляе сабе карціну: вікінгі ўдзельнічалі ў нейкіх змаганнях, страцілі

сваіх сяброў. І вось вікінгі прыйшлі на радзіму, у Падзвінне, дабраць экіпаж. Бо браць жа трэба сваіх, якія на той жа мове размаўляюць. Набраўшы рэкрутаў, заўважаюць, нейкі хлопец гадоў пад 17 таксама хоча ў паход, ды матка не пускае. А без дазволу маці, кажуць традыцыйні продкаў, выпраўляцца ў дарогу нельга. Ударылі ў бубен — вікінгі, а іх было, сцвярджаюць даследчыкі, ад 30 да 50 у вялікай лодцы, вёслы паднялі. “Мне бачыцца, як той адчайны хлопец, спадзеючыся на ўдачу, скача з берага, прабягае ад носа лодкі ўздоўж яе прама па паднятых вёслах ды садзіцца на карму, — малюе ўяўную карцінку з даўніны Сяргей Іванов. — Гэта і ёсць будучы вікінг. Бо ў ім ёсць увішнасьць, ён і ўдаччын, шчаслівец. Бо прабегчы вёсел 15 ці 25 і не сарвацца ў ваду — гэта як прайсці комплексную вайсковую медкасію. Адрознівае бачна, што маладзец не крывы, не кульгавы, у яго зрок добры, каардынацыя рухаў таксама, добры тонус мышцаў, вестыбулярны апарат у норме і гэтак далей”. Пра такі “метад набору кадраў” вікінгамі Сяргей і чытаў у адным мастацкім творы.

Гіпотэзу пра тое, што некалькі вікінгі-ваяры былі ўраджэнцамі поўначы Беларусі, Падзвіння, а значыць, нашымі прадаўнімі землякамі, сведчаць, па словах

Па гэтых берагах Дзвіны некалі хадзілі вікінгі

Сяргея Іванова, і знаходкі археолагаў. Як аргумент ён прыводзіць таксама меркаванне вядомага даследчыка старажытнасці Льва Гумілёва, які сцвярджаў: вікінгі з’явіліся ў басейне Балтыкі ў V стагоддзі. А прыходзілі яны туды рачным шляхам, праз Заходнюю Дзвіну і Нёман.

Сяргей чытае шмат гістарычнай, мастацкай літаратуры, шукае летапісныя дакументы пра вікінгаў і іх справы. “Хто былі вікінгі — ваяры ці гандляры? — разважае ён. — Яны кантралявалі гандлёвыя перавозкі па рэках. Гэта

былі своеасаблівыя канвоі, якія суправаджалі грузы і заўсёды маглі ўступіць у бітву”. Сяргей Іванов, аналізуючы тэрміналогію вікінгаў, прыйшоў да высновы: вікінгі з часам стварылі ў Еўрапейскім рэгіёне моцную сілавую структуру. А на чале іх стаяў не хто іншы, як знакаміты гістарычны Рагвалод, які аб’ядноўваў у сабе і свецкую сілавую, і духоўную ўладу. Бо “рагаліс” па-латышску азначае чарадзей, гэта слова балцкае, а па славянску ён “влад” — уладар. Адсюль, па меркаванні даследчыка, паходзіць і слова волаты.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Вянок вершаў для сяброў

У Беларускім таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі прэзентаваны кнігі паводле твораў Максіма Багдановіча. Вершы выйшлі на дзесяці мовах да 120-х угодкаў класіка. Тры кнігі — тры вершы: “Слуцкія ткачыкі”, “Пагоня” і “Раманс”. А перакладзены яны на англійскую, балгарскую, латышскую, літоўскую, нямецкую, украінскую, французскую і іншыя мовы.

Людміла Малей

Вечар сабраў аматараў творчасці паэта, публіцыста, літаратуразнаўца, перакладчыка. Кнігі падрыхтаваны і выдадзены Беларускім фондам культуры, Міністэрствам культуры, Літаратурным музеем Максіма Багдановіча.

Намеснік міністра культуры Беларусі Тадэвуш Стружэцкі адзначыў, што Максім Багдановіч як паэт — асаблівы, кожны ўспрымае яго паэзію па-свойму. Тонкі лірык, чалавек з моцнай грамадзянскай пазіцыяй, прывяціў шэраг твораў Бацькаўшчыне.

Петэр Дзетмар чытае вершы Максіма Багдановіча

Згадаем хаця б радкі: “Беларусь, твой народ дачакаецца // Залацістага, яснага дня...” Аўтар прадмовы да трохкніжжа, пісьменнік Анатоль Бутэвіч падкрэсліў на сустрэчы: Багдановіч усёй творчасцю даказаў, што беларуская мова такая ж еўрапейская, як і іншыя,

на якіх прагучаць вершы. Перакладаючы творы такіх аўтараў, як Шылер, Гейнэ, Дантэ, Гарацый, паэт выявіў яе выдатныя якасці.

Вершы і песні “Слуцкія ткачыкі”, “Пагоня”, “Зорка Венера” і іншыя ў выкананні пад гітару артыстаў Тэатра аднаго актёра “Зніч” Вячаслава Статкевіча і Сяргея Сарокіна прыдалі імпрэзе асаблівую цэльнасць. Сімвалічна ў коле дыпламатаў, якія прысутнічалі на вечарыне, гучалі несмяротныя радкі з багдановічаўскага верша:

“Нашто ж на зямлі
Сваркі і звадкі,
боль і горыч,

Калі ўсе мы разам ляцім
Да зор?”

Старшыня Беларускага фонда культуры Уладзімір Гілеп, які займаўся падрыхтоўкай выдання, парадваўся, што цяпер творчасць аўтара “Вянка” папулярная і за мяжой. Вершы М. Багдановіча гучалі на вечары на розных мовах. Чыталі іх пасол Вялікабрытаніі ў Беларусі Розмары Томас, кіраўнік літоўскай дыпмсіі Эдмінас Багдонас, намеснік пасада ФРГ Петэр Дзетмар, пастаянны прадстаўнік Украіны ў органах СНД Іван Бунечка, намеснік старшыні таварыства “Беларусь—Балгарыя” Аксана Бубнова.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Прыгажосць натхняе на шэдэўры

У народзе кажуць: не бывае дрэннага надвор’я, а бывае дрэннае адзенне. Сёння я запрашаю ўсіх на своеасаблівы моўна-модны праменад.

Справа ў тым, што некаторыя словы з галіны моды толькі нядаўна ўвайшлі ва ўжытак і не зусім зразумелыя. Дарэчы, беларускіх слоўнікаў па моднай тэрміналогіі я, прынамсі, пакуль не сустракала. Ведаю, выдаваліся такія ў Вялікабрытаніі, Францыі, Расіі. Ёсць пераклад на рускую мову “Слоўніка мовы” Крысціяна Дыёра. Мы ж узгадаем найбольш актуальныя да моды сочыць за *тэндэмі* і па магчымасці выбірае *брэндавыя* рэчы. *Трэнд* — ад адпаведнага англійскага слова, абазначае модную тэндэнцыю. Ад яго ўтварылася найменне асобы *трэндсетар*. Прасцей кажучы, гэта заканадаўца мод. Чалавек, які тонка адчувае перамены ў модных тэндэнцыях і загадзя, нават да трансляцыі іх на модных паказах, ведае, што будзе модна заўтра.

Карані назоўніка *брэнд* — у старажытнаскандынаўскай мове. Першапачаткова адпаведны корань меў значэнне “агонь, пекчы”. Так называлася кляймо, якім уладальнікі дамашняй жывёлы памячалі яе. Для сучаснага ж чалавека брэнд — амаль тое ж, што і таварны знак або гандлёвая марка. Тэрмінам *брэнд* многія абазначаюць не ўсякі таварны знак, а толькі шырока вядомы.

Самыя модныя тэндэнцыі сезона называюць тэрмінам *маст-хэв*. Хто ведае англійскую мову, здагадаецца, што слова адтуль. *Маст* — гэта ‘павінен’, а *хэв* — ‘мець’. Атрымліваецца, *маст-хэв* — рэчы, якія павінен мець кожны заўзя-

ты моднік. Прыгажуні любяць пакапацца ў гардэробе мамы ці бабулі з мэтай адшукаць *вінтажную* рэч. Здаецца, французскі тэрмін *вінтаж* знаёмы ўсім. Але складана вызначыць, колькі гадоў павінна быць рэчы, каб яна лічылася *вінтажнай*. Удакладняем: сапраўды вінтажнымі лічацца рэчы, якім больш за 15 гадоў.

Яшчэ адзін папулярны стыль — *ню-лук*. Таксама слова англійскае, літаральна: новы позірк, новае аблічча. Гэта элігантны, жаночкі, рамантычны стыль адзення, прапанаваны Крысціянам Дыёрам яшчэ ў 1947 годзе.

І выраз *прэт-а-партэ* часта можна чуць сёння. Ён з французскай мовы і абазначае адзенне, гатовае для нашэння. *Прэт-а-партэ* — гэта калекцыя адзення для масавай вытворчасці. Прадаецца ў маленькіх буціках салонаў “высокай моды” і ў буйных магазінах.

Дарэчы, пра высокую моду. Ці, як яшчэ кажуць, моду *ад куцюр*. Гэта сапраўднае швейнае мастацтва высокай якасці. Сюды адносіцца творчасць вядучых салонаў мод. Гэта і ўнікальныя мадэлі, што ствараюцца ў знакамітых салонах мод на заказ кліента. Паняцце *ад куцюр* узнікла ў сярэдзіне XIX стагоддзя, калі з’явіліся першыя салоны мод і першыя мадэльеры. Мода *ад куцюр* абавязана сваім з’яўленнем Чарльзу Фрэдэрыку Уорту. У 1858-м гэты англійскі мадэльер адкрыў у Парыжы свой Дом мадэляў і першым размеркаваў калекцыі па сезонах.

Падрыхтавала
Вераніка Бандаровіч

